HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הוא עצמו. ואע"ג דולך התמורה חזי [יז]להקרבה: **מאי הוי מעשי ליה.** כלומר מדקתמר מתניתא לך שיעורי דחיקי בבלאי מכלל דהוה ידע שיעורא אחרינא: **מתני' הרי אלו בכור ומעשר.** לכל קדושת בכור ומעשר [ב] [יח] שלא ימכרו באיטליז לאחר שנפל בהן מום [ג] ונפדו:

חוץ מן הבכור ומן המעשר. מפני שאין [יט] הנאתן להקדש במכירתם דדמי בכור לכהן ודמי מעשר לבעלים ומשום הנאה דידהו לא מזלזלינן בקדשים [ג] [יח]: נפל בהן מום בבכור ומעשר אינו יכול להוציאן מקדושה דבבכור כתיב [ד] תפדה [ה] ובמעשר כתיב לא יגאל [ויקרא כז]: **חוץ מן הבכור והמעשר.** שאין באין לכתחלה מחוצה לארץ כשאר כל הקדשים: **שהבכור והמעשר יש להן פרנסה במקומן.** יש להן תקנה במקומן שיגיעו עד שיתמאנו ויאכלו במומם לבעלים ושאר כל הקדשים אע"פ שנפל בהן מום הרי הן בקדושתן ולריך לפדותן ולהעלות דמיהן ולהקריבן והואיל וסופו להקריב דמיהן יעלו הן עצמן ויקרבו [יח]: **גמ' לא מיחייב.** מלקות משום כל מום לא יהיה [ז] בו [ט]: **ותיבעי בתשיעי של מעשר.** כגון קרא לט' עשירי דקדש ואינו קרב כדממרינן בשילהי בכורות (דף ס.) **התשיעי נאכל** [יא] במומו: **להוליא אם התשיעי.** שלא יקרב וכיון דאינו קרב פשיטא לן דלא מיחייב המעיל בו [יב] מום הכא נמי כו': **כן אנטיגנוס ולא קבלו עליו.** וקשיא אמתני' דקתני אם בא תמימים יקרבו: **הא ר' שמעאל כו'.** [ג] [יג](בסיפא אתיא): **ג' זקנים.** רבי ישמעאל ור"ע וכן עזאי: בכור ומעשר ובכורים דטעונין הנאת מקום דכתיב (דברים יב) והנאתם שמה עולותיכם וגו' ותרומת ידכם אלו בכורים: **מה בכור אינו נאכל כו'.** כדמפרש לקמיה [ע"ב] דבעי מתן דמיס ואימורין למזבח: **בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית.** דכתיב (שם כו) והנחתו לפני ה' אלהיך [יד]: **הנחה.** לפני המזבח דכתיב והנחתו לפני ה' אלהיך: **וליהדר דינא כו'.** למה לי קרא ליהדר דינא וליגמא בכור יוכיח ומזר הדין הלך השוה שבכן שבטעונין הנאת מקום ואינן נאכלין אלא בפני הבית אף בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית אף מעשר: **ומאי קסבר.** דפשיטא ליה דבכור אינו נאכל ומעשר שני מספקא ליה: **וקידשה לעתיד לבא.** תרוייהו בכור ומעשר בני הנאה נינהו ויקריבום הואיל והשתא נמי קדושה היא ירושלים להקריב [יט]: **ואי לא קידשה לעתיד לבא.** ואפילו הכי מספקא ליה ממעשר מיעבי ליה נמי בכור ואמאי ליף מעשר שני מבכור: **לעולם לא קידשה לעתיד לבא.** ודקשיא מאי שנא בכור דפשיטא ליה דבכור אינו נאכל ומעשר מספקא ליה: אמתי

אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא בכור נמי נייתי. פרש"י בזבחים (דף קז:) דלמ"ד קדשה לעתיד לבא מקריבין אע"פ שאין בית המ"ק והא בעינן מזבח וליכא ור"ל דפריך מבכור שנאסור וזנדק דמו קודם שחרב הבית דאין מסר אלא אכילה לפנים מן החומה דומיא דמעשר אי נמי י"ל דפריך הכי בכור נמי נייתי ויבנה מזבח [יח] ואי קסבר לא קדשה לעתיד לבא בכור נמי מיבעי ס"ג רש"י וקשה דלמ"ד לא קדשה לעתיד לבא [ט] אין קדושה בירושלים יותר משאר עריס ועוד דאמר פ' בתרא דזבחים (ג"ז סט) דלמאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ויש לתרץ מיהת קושיא שניה דמיירי הכא [יט] במעשר שנמצא קודם שחרב הבית שהיה טעון הבאה בירושלים דבהיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל:

הכי גרים רש"י לעולם קסבר לא קדשה לעתיד לבא. וקשה דאם כן למה לי הא טעמא דאיתקש בשר לדם תיפוק ליה דנפסל ביולא דכמי שאין לו מומה דמי ועוד דאמר בזבחים [ט] (דף ס.) מזבח שנפגם אין מוכיחין בגיטו קדשים קלים ומפיק ליה מהאי טעמא דאיתקש בשרו לדמו והכא אמר דהך היקשא דבשר לדם הוי למ"ד לא קדשה לעתיד לבא לכן נראה לר"י דס"ג לא מי קסבר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני לא לייתי ובמעשר שנמצא קודם שחרב הבית כדפ"ל וס"ג לעולם קסבר קדושה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ודקשיא לך בכור נמי לייתי הכא במאי עסקינן שנמלך דמו לפני הבית ומרב הבית כו' והשתא מיתרלו כל קושיין ודקדק מורי בשלמא בכור שנמלך דמו לפני הבית דאיכא נאכל אלא בפני הבית דאיכא [יא] דמקרא דבריתא קאי דמקיש מעשר לבכור ומסקינא בכור דומיא דמעשר דאינו אכל אלא בפני הבית אבל בריתא מקום והיינו כשנמלך דמו לפני הבית אבל בריתא לא מיירי אלא בבכורים שלא הוקמו אבל הוקמו לפני הבית אפשר דנאכלין אף לאחר חורבן:

המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו. כפ' הממחות בשלח מלה (מנחות דף ע:) פליגי תנאי במטיל מום בבעל מום איכא למ"ד לוקה ואיכא למ"ד אינו לוקה והך בעיא דהכא לתרוייהו אפילו למ"ד התם לוקה משום דחזיא להקרבה קודם המום אבל הני דלא חזיא לעולה להקרבה לא נקי אי לא לא שנא ולמ"ד התם אינו לוקה היינו משום דמעיקרא נמי הכי בו מום [יז] אבל הכא דמעיקרא היה תם לגי אי לא שנא:

אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא בכור נמי מיבעי ס"ג רש"י וקשה דלמ"ד לא קדשה לעתיד לבא [ט] אין קדושה בירושלים יותר משאר עריס ועוד דאמר פ' בתרא דזבחים (ג"ז סט) דלמאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ויש לתרץ מיהת קושיא שניה דמיירי הכא [יט] במעשר שנמצא קודם שחרב הבית שהיה טעון הבאה בירושלים דבהיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל:

הכי גרים רש"י לעולם קסבר לא קדשה לעתיד לבא. וקשה דאם כן למה לי הא טעמא דאיתקש בשר לדם תיפוק ליה דנפסל ביולא דכמי שאין לו מומה דמי ועוד דאמר בזבחים [ט] (דף ס.) מזבח שנפגם אין מוכיחין בגיטו קדשים קלים ומפיק ליה מהאי טעמא דאיתקש בשרו לדמו והכא אמר דהך היקשא דבשר לדם הוי למ"ד לא קדשה לעתיד לבא לכן נראה לר"י דס"ג לא מי קסבר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני לא לייתי ובמעשר שנמצא קודם שחרב הבית כדפ"ל וס"ג לעולם קסבר קדושה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ודקשיא לך בכור נמי לייתי הכא במאי עסקינן שנמלך דמו לפני הבית ומרב הבית כו' והשתא מיתרלו כל קושיין ודקדק מורי בשלמא בכור שנמלך דמו לפני הבית דאיכא נאכל אלא בפני הבית דאיכא [יא] דמקרא דבריתא קאי דמקיש מעשר לבכור ומסקינא בכור דומיא דמעשר דאינו אכל אלא בפני הבית אבל בריתא מקום והיינו כשנמלך דמו לפני הבית אבל בריתא לא מיירי אלא בבכורים שלא הוקמו אבל הוקמו לפני הבית אפשר דנאכלין אף לאחר חורבן:

עצמו לא הכא במאי עסקינן כגון שילדה נקבה ועד סוף העולם [טו] לא אוליד חד זכר [א] א"ל משגינא שינויי דחיקי בבלאי [ב] כגון שילדה נקבות עד סוף העולם [ג]: **מתני'** [ד] תמורת [א] הבכור והמעשר [ב] ולדן ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו בבכור ובמעשר ויאכלו במומן לבעלים מה בין בכור ומעשר לבין כל הקדשים [ג] שכל הקדשים נמכרים באיטלז ונשחטין באיטלז ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר [ג] ויש להן פדיון [ד] ולתמורותיהן פדיון [ה] חוץ מן הבכור והמעשר [ו] ובאין מחוצה [ז] לארץ חוץ [ח] מן הבכור והמעשר [ט] שאם באו תמימים יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו במומן לבעלים א"ר שמעון [י] מה טעם שהבכור והמעשר יש להן [יא] פרנסה ממקומן ושאר כל הקדשים אע"פ שנולד בהם מום הרי אלו בקדושתן: **גמ'** אמר [יב] רבא בר רב עוזא בען במערבא המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו מי אמרינן כיון דלא קריבן לא מיחייב או דילמא כיון דקדשו מיחייב א"ל אביי ותיבעי לך המטיל מום בתשיעי של מעשר [יג] אלא מאי שנא תשיעי דלא קמיבעיא לך דרחמנא מעטיה [1] עשירי להוציא התשיעי ה"נ רחמנא מעטינהו [2] לא תפדה [יד] [טו] קדש הם [טז] הם קריבין ואין תמורתן קריבה רב נחמן בר יצחק מתני לה הכי [יז] א"ר אחא בריה [יח] דרב עוזא בען במערבא המטיל מום בתשיעי של מעשר מהו א"ל [יט] ותיבעי לך המטיל מום בתמורת בכור ומעשר אלא מ"ש תמורת בכור ומעשר דלא מיבעיא לך דרחמנא מעטינהו קדש הם הן קריבין ואין תמורתן קריבה תשיעי של מעשר נמי רחמנא מעטיה העשירי להוציא את התשיעי: ואם באו תמימין כו': ורמינהו [יי] בן אנטיגנוס העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו אמר רב חסדא לא קשיא הא ר' ישמעאל הא ר' עקיבא [יא] דתניא ר' יוסי אומר ג' דברים משום ג' זקנים רבי ישמעאל אומר יכול יעלה אדם מעשר שני [יב] בזמן הזה ויאכלנו בירושלים ודין הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית לא אם אמרת בבכור שכן [יג] טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח תאמר במעשר דלא אמרת ביכורים טעונין הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה [יד] ביכורים אין נאכלין אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית מה לביכורים שכן טעונין [טו] הנחה תאמר במעשר דלא תלמוד לומר [1] ואכלת לפני ה' אלהיך [יז] מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך הקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית וליהדר דינא וליתי במה הצד אמר רב אשי משום דאיכא [יח] למימר מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ומאי קסבר אי קסבר [יט] קדושה ראשונה קדישה לשעתה וקדישה לעתיד לבא ל"ש בכור ולא שנא מעשר בני הבאה נינהו ואי קסבר קדושה ראשונה קדישה לשעתה [כ] ולא קדישה לעתיד לבא [כא] אפילו בכור נמי תיבעי לך [כב] לעולם קסבר קדושה ראשונה קדישה לשעתה ולא קדישה לעתיד לבא והכא במאי עסקינן כגון שנזרק דמו של בכור בפני הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים כיון דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא אתי בשר יליף מדם ואתי

המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו. כפ' הממחות בשלח מלה (מנחות דף ע:) פליגי תנאי במטיל מום בבעל מום איכא למ"ד לוקה ואיכא למ"ד אינו לוקה והך בעיא דהכא לתרוייהו אפילו למ"ד התם לוקה משום דחזיא להקרבה קודם המום אבל הני דלא חזיא לעולה להקרבה לא נקי אי לא לא שנא ולמ"ד התם אינו לוקה היינו משום דמעיקרא נמי הכי בו מום [יז] אבל הכא דמעיקרא היה תם לגי אי לא שנא:

אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא בכור נמי מיבעי ס"ג רש"י וקשה דלמ"ד לא קדשה לעתיד לבא [ט] אין קדושה בירושלים יותר משאר עריס ועוד דאמר פ' בתרא דזבחים (ג"ז סט) דלמאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ויש לתרץ מיהת קושיא שניה דמיירי הכא [יט] במעשר שנמצא קודם שחרב הבית שהיה טעון הבאה בירושלים דבהיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל:

הכי גרים רש"י לעולם קסבר לא קדשה לעתיד לבא. וקשה דאם כן למה לי הא טעמא דאיתקש בשר לדם תיפוק ליה דנפסל ביולא דכמי שאין לו מומה דמי ועוד דאמר בזבחים [ט] (דף ס.) מזבח שנפגם אין מוכיחין בגיטו קדשים קלים ומפיק ליה מהאי טעמא דאיתקש בשרו לדמו והכא אמר דהך היקשא דבשר לדם הוי למ"ד לא קדשה לעתיד לבא לכן נראה לר"י דס"ג לא מי קסבר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני לא לייתי ובמעשר שנמצא קודם שחרב הבית כדפ"ל וס"ג לעולם קסבר קדושה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ודקשיא לך בכור נמי לייתי הכא במאי עסקינן שנמלך דמו לפני הבית ומרב הבית כו' והשתא מיתרלו כל קושיין ודקדק מורי בשלמא בכור שנמלך דמו לפני הבית דאיכא נאכל אלא בפני הבית דאיכא [יא] דמקרא דבריתא קאי דמקיש מעשר לבכור ומסקינא בכור דומיא דמעשר דאינו אכל אלא בפני הבית אבל בריתא מקום והיינו כשנמלך דמו לפני הבית אבל בריתא לא מיירי אלא בבכורים שלא הוקמו אבל הוקמו לפני הבית אפשר דנאכלין אף לאחר חורבן:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מתני לה הכי אמר רבא בריה: (ב) רש"י ד"ה חוץ מן וכו' מזלזלינן בקדשים הס"ד ותס"ל מ"ה יש להם פדיון אם נפל בהן מום:

הגהות הגר"א

[א] גמ' א"ל משגינא כו'. נ"ל דגרס"ל העולם מאי הוי מעשי ליה מעני ליה תמם מום דאתי לאתמוי: [ב] רש"י ד"ה הכי. ומעשר הס"ד ומה"ד שלא ממכרין: [ג] ד"ה הא. בסיפא כו'. פי' מלמא דל"ע:

רבינו גרשום

הבא במאי עסקינן. דריבא בדמיהן כגון דלא חזי להקרבה דנקבה ולדה: **משגינא** לך שינוי דחיקי **בבלאי.** דעיילא פילא בקופא דמחטא אין דמתניתין בהכי עסקינן דילדה נקבה עד סוף העולם: **ואי לאו שינוי** דחיקי כי האי גוונא מאי הוה יכיל לשנויי בה: **הוה יבל לשנויי.** האי דקתני יפלו דמיהן לנדבה היינו כי ילדה נקבה אבל ילדה זכר יקרב עולה (כדאמינא אנא) כדאמתר: (מתני') **ואכלו במומן לבעלים.** בלא פדיון כבכור ומעשר שאין בהן פדיון דכתיב בהו לא יפדה ולא יגאל: **שכל הקדשים נמכרים באטליז.** משום דריחוק שלהן להקדש חוץ מבכור ומעשר שהנאתן לבעלים הילכך אין מזלזלין בהן: **ובאין מחוצה לארץ לארץ** להקריב חוץ מן הבכור ומעשר שאין באין ואף על פי כן **אם באו תמימין** דיעבד בכור ומעשר **יקרבו ואם בעלי מומין** יאכלו לבעלים בלא פדיון: **ואמר רבי שמעון מה טעם.** בכור ומעשר אין באין מחוצה לארץ לכתחילה מפני **שבכור ומעשר יש להן פרנסה במקומן.** שיכול לפרנסן בחוצה לארץ עד שנה שיפול בהן מום קבוע ולאחתר בשיפול בהן מום יכול לאוכלן בלא פדיון הילכך אין צריך להעלותן: **ושאר כל הקדשים** אין להן פרנסה בחוצה לארץ שיהו ניתרין לאחר כשיפול בהן מום בלא פדיון אלא צריכין פדיון הילכך הרי הן בקדושתן וחמירי מבכור ומעשר הילכך באין מחוצה לארץ: **המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו.** (חומרן) דאמרן המטיל מום (בבהמה) בשאר קדשים עובר משום חמשה לארון הכי מאי **מי אמרינן כיון דלא קרבי.** דכתיב לא תפדה קדש הם הם קרבין ואין תמורתן קרבין ויליף מעשר העברה העברה מבכור הילכך לא מיחייב: **או דלמא כיון דקדשן.**

כדכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קדש שאין בהן מום בתשיעי של מעשר. דלא קרב כדתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במומו לבעלים והעשירי מעשר והאחד עשר קרב שלמים אבל התשיעי לא קרב אלא מאי שנא כו': **בן** (אטיטס) **אנטיגנוס** העלה בכורות ולא קבלו ממנו אפילו דאיעבד: **לא קשיא.** הא דקתני ואם באו תמימים יקרבו **כו' ר' ישמעאל** דמקיש לקמן מעשר שני לבכור מן אבן אינו בא אלא מן הארץ: והא דקתני בכור ומעשר אינו בא אלא מן הארץ דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך ולא קבלו ממנו [דיינו] **כו' ר' עקיבא** דמקיש לקמן בכור למעשר שני מה מעשר שני אינו בא אלא מן הארץ דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וכו' אף בכור נמי אינו בא אלא מן הארץ: **משום ג' זקנים.** ר' ישמעאל ור' עקיבא ובן עזאי. **בכור טעון הבאת מקום.** דכתיב והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם כו': **מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית.** כשהיה דמו קרב למזבח אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית ובזמן שאין בית אין נאכל (אלא) אפי' בירושלים: **בכורים יוביאו** שאין בהן מתן דמים ואימורין וטעונין הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בכורים אינן נאכלין אלא בפני הבית דכתיב בהו והנחתו אצל מזבח: ולמה ליה קרא למילף ניהדר דינא וניתי ונילף במה הצד ונימא הכי כיון דאמר מה לבכורים שכן טעונין הנחה נימא בכור יוכיח שאין טעון הנחה אף אני אביא מעשר מה לבכור שכן טעון מתן דמים בכורים יוכיחו וחזור הדין לו ראי הצד השוה כו': **שכן יש בהן צד מזבח** בכורים הנחה ובכור מתן דמים תאמר במעשר שני שאין בה צד מזבח הילכך איצטריך קרא לאקוש למעשר: **ומאי קסבר** ר' ישמעאל אי **קסבר כו' יהושע קדושה ראשונה** שקידשה יהושע **קדישה נמי לעתיד לבוא** (אפילו) לאחר חרבן **אפילו בכור נמי** נייתי השתא בירושלים ויאכלנו שם: **ואי קסבר דלא קדישה.** אפילו מעשר נמי לפשוט ליה דלא נייתי: **אמר רבינא לעולם קסבר קדושה ראשונה קדישה לעתיד לבא.** ודקאמרת אי הכי אפילו בכור נמי ניתי לא מצית למימר הכי **דהכא במאי עסקינן בבכור שנזרק דמו קודם חרבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים.** ויליף בשרו מדמו מה דמו במזבח אף בשרו במזבח היה צריך מתן אימורים במזבח והשתא דליכא מזבח דלא יכיל לאכלו בירושלים אף מעשר שני אינו נאכל אע"ג דקידשה נמי לעתיד לבוא ומדמעשר יליף מבכור ק"ו דשאר בכורות ילפי מהאי בכור:

שיטה מקובצת

ר"י אומר יבל עלה אדם מעשר שני בירושלים ויאכלנו בלא פדיון. דסבר קדושת הארץ לא בטלה וצריך להפריש תרומות ומעשרות תוס' אחרות: **מה בכור אינו נאכל אלא בפני בית כו'.** בסמוך מפרש מ"ש בכור ומעשר משום דיש היקש ואין משיבין על ההיקש: **אי קסבר קדושה ראשונה קדישה לשעתה וכו'.** עי' בהשמטות בסוף המס': **רש"י ד"ה ביכורים אינן נאכלים אלא בפני הבית דכתיב לפני הבא.** גליון ועוד דאי לא קדשה א"כ פשיטא דמעשר שנזרע קודם (שחרב הבית) לא יוכל לאכלו בירושלים לכן כר':

ה' אלהיך. גליון וכ"ת למה פשיט טפי בבכורים דאין באין מחו"ל משום דאמרינן פ' לולב וערבה (סוכה מג,ב) בכורים טעונין תנופה בכהן ובבעלים דגמרינן יד יד משלמים: **תוס' ד"ה ת"ל רש"י לעולם קסבר וכו'.** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **שם למ"ד לא קדישה לעתיד לבא.** גליון ועוד דאי לא קדשה א"כ פשיטא דמעשר שנזרע קודם (שחרב הבית) לא יוכל לאכלו בירושלים לכן כר':

הוא עצמו לא הכא במאי עסקינן כגון שילדה נקבה ועד סוף העולם [טו] לא אוליד חד זכר [א] א"ל משגינא שינויי דחיקי בבלאי [ב] כגון שילדה נקבות עד סוף העולם [ג]: **מתני'** [ד] תמורת [א] הבכור והמעשר [ב] ולדן ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו בבכור ובמעשר ויאכלו במומן לבעלים מה בין בכור ומעשר לבין כל הקדשים [ג] שכל הקדשים נמכרים באיטלז ונשחטין באיטלז ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר [ג] ויש להן פדיון [ד] ולתמורותיהן פדיון [ה] חוץ מן הבכור והמעשר [ו] ובאין מחוצה [ז] לארץ חוץ [ח] מן הבכור והמעשר [ט] שאם באו תמימים יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו במומן לבעלים א"ר שמעון [י] מה טעם שהבכור והמעשר יש להן [יא] פרנסה ממקומן ושאר כל הקדשים אע"פ שנולד בהם מום הרי אלו בקדושתן: **גמ'** אמר [יב] רבא בר רב עוזא בען במערבא המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו מי אמרינן כיון דלא קריבן לא מיחייב או דילמא כיון דקדשו מיחייב א"ל אביי ותיבעי לך המטיל מום בתשיעי של מעשר [יג] אלא מאי שנא תשיעי דלא קמיבעיא לך דרחמנא מעטיה [1] עשירי להוציא התשיעי ה"נ רחמנא מעטינהו [2] לא תפדה [יד] [טו] קדש הם [טז] הם קריבין ואין תמורתן קריבה רב נחמן בר יצחק מתני לה הכי [יז] א"ר אחא בריה [יח] דרב עוזא בען במערבא המטיל מום בתשיעי של מעשר מהו א"ל [יט] ותיבעי לך המטיל מום בתמורת בכור ומעשר אלא מ"ש תמורת בכור ומעשר דלא מיבעיא לך דרחמנא מעטינהו קדש הם הן קריבין ואין תמורתן קריבה תשיעי של מעשר נמי רחמנא מעטיה העשירי להוציא את התשיעי: ואם באו תמימין כו': ורמינהו [יי] בן אנטיגנוס העלה בכורות מבבל ולא קבלו ממנו אמר רב חסדא לא קשיא הא ר' ישמעאל הא ר' עקיבא [יא] דתניא ר' יוסי אומר ג' דברים משום ג' זקנים רבי ישמעאל אומר יכול יעלה אדם מעשר שני [יב] בזמן הזה ויאכלנו בירושלים ודין הוא בכור טעון הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית לא אם אמרת בבכור שכן [יג] טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח תאמר במעשר דלא אמרת ביכורים טעונין הבאת מקום ומעשר טעון הבאת מקום מה [יד] ביכורים אין נאכלין אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית מה לביכורים שכן טעונין [טו] הנחה תאמר במעשר דלא תלמוד לומר [1] ואכלת לפני ה' אלהיך [יז] מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך הקיש מעשר לבכור מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר אין נאכל אלא בפני הבית וליהדר דינא וליתי במה הצד אמר רב אשי משום דאיכא [יח] למימר מה להצד השוה שבהן שכן יש בהן צד מזבח ומאי קסבר אי קסבר [יט] קדושה ראשונה קדישה לשעתה וקדישה לעתיד לבא ל"ש בכור ולא שנא מעשר בני הבאה נינהו ואי קסבר קדושה ראשונה קדישה לשעתה [כ] ולא קדישה לעתיד לבא [כא] אפילו בכור נמי תיבעי לך [כב] לעולם קסבר קדושה ראשונה קדישה לשעתה ולא קדישה לעתיד לבא והכא במאי עסקינן כגון שנזרק דמו של בכור בפני הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים כיון דאי איתיה לדם לא בר זריקה הוא אתי בשר יליף מדם ואתי

המטיל מום בתמורת בכור ומעשר מהו. כפ' הממחות בשלח מלה (מנחות דף ע:) פליגי תנאי במטיל מום בבעל מום איכא למ"ד לוקה ואיכא למ"ד אינו לוקה והך בעיא דהכא לתרוייהו אפילו למ"ד התם לוקה משום דחזיא להקרבה קודם המום אבל הני דלא חזיא לעולה להקרבה לא נקי אי לא לא שנא ולמ"ד התם אינו לוקה היינו משום דמעיקרא נמי הכי בו מום [יז] אבל הכא דמעיקרא היה תם לגי אי לא שנא:

אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא בכור נמי מיבעי ס"ג רש"י וקשה דלמ"ד לא קדשה לעתיד לבא [ט] אין קדושה בירושלים יותר משאר עריס ועוד דאמר פ' בתרא דזבחים (ג"ז סט) דלמאן דאמר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ויש לתרץ מיהת קושיא שניה דמיירי הכא [יט] במעשר שנמצא קודם שחרב הבית שהיה טעון הבאה בירושלים דבהיא לא אמר דנאכל בכל ערי ישראל:

הכי גרים רש"י לעולם קסבר לא קדשה לעתיד לבא. וקשה דאם כן למה לי הא טעמא דאיתקש בשר לדם תיפוק ליה דנפסל ביולא דכמי שאין לו מומה דמי ועוד דאמר בזבחים [ט] (דף ס.) מזבח שנפגם אין מוכיחין בגיטו קדשים קלים ומפיק ליה מהאי טעמא דאיתקש בשרו לדמו והכא אמר דהך היקשא דבשר לדם הוי למ"ד לא קדשה לעתיד לבא לכן נראה לר"י דס"ג לא מי קסבר לא קדשה לעתיד לבא מעשר שני לא לייתי ובמעשר שנמצא קודם שחרב הבית כדפ"ל וס"ג לעולם קסבר קדושה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ודקשיא לך בכור נמי לייתי הכא במאי עסקינן שנמלך דמו לפני הבית ומרב הבית כו' והשתא מיתרלו כל קושיין ודקדק מורי בשלמא בכור שנמלך דמו לפני הבית דאיכא נאכל אלא בפני הבית דאיכא [יא] דמקרא דבריתא קאי דמקיש מעשר לבכור ומסקינא בכור דומיא דמעשר דאינו אכל אלא בפני הבית אבל בריתא מקום והיינו כשנמלך דמו לפני הבית אבל בריתא לא מיירי אלא בבכורים שלא הוקמו אבל הוקמו לפני הבית אפשר דנאכלין אף לאחר חורבן:

תורה אור השלם

1. וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיְיָ: ויקרא כז לב
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: במדבר יח יז
3. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג

מוסף רש"י

(מובא בסוף המסכת)

שינויי נוסחאות

[טו] העולם ולא אוליד (ש"מ) [יז] כגון שילדו כל"ל (רע"ב) [יח] העולם. ל"א משגינא לך שינויי דחיקי בבלאי כגון שילדה נקבות (והלכה) עד סוף הדורות, ואי לא הוה מצני ליה בבלאי שינויי דחיקי מאי הוי מעני ליה זכר יקריב עולה נקבה יפלו דמיה לנדבה. ל"א מאי הוה מצני ליה אי לפני כפרה תנא זכר יפלו דמיו לנדבה נקבה יביא בדמיה עולה אי לאחר כפרה תנא זכר יקריב עולה נקבה יפלו דמיה לנדבה (ש"מ) [יז] מחרוץ לאחר לארץ (ש"מ) [יח] יש להן פרנסה במקומן כל"ל (ר"ב רגשבורג) [ט] אמר רב אחא בר רב עוזא בעו במערבא (ש"מ) [י] תפדה כי קדש הם סם קריבין (ש"מ) [יא] דרב עוזא בעו (ש"מ) [יב] ל"ל אביי ותיבעי לך (ש"מ) [יג] שני ויאכלנו בירושלים בזמן הזה ודין (ש"מ) [יד] וגו' מעשר כל"ל (רע"ב) [טו] דאיכא למפרך מה (ש"מ) [טז] כגון מעשר שני לא ליבעי ל"א אפילו (ש"מ) [יז] אמר רבינא [אלא] ס"ק הים גילסתם וכן גרים הרמב"ם וכן הגרסא בזבחים ס ע"ב) (ש"מ) [יח] לקריבה. סל"ד ומה"ד מאי מעשה דאיכא מאי (ש"מ) [יט] לקריבה. סל"ד ומה"ד ולא אוליד חד זכר בתמיה. סל"ד ומה"ד מאי (ש"מ) [כ] לא יטיל בו מום סל"ד (ש"מ) [כא] כמומו. ולא שנא שחטו באיטלז ונאכלין לאחר חורבן שנפל בהן מום לא יפדו אותן סל"ד (ש"מ) [כב] שלא יעבוד בהן עבודה (ש"מ) [כג] בכורים שלא הוקמו אבל הוקמו אבל אם באו תמימים יקרבו ואכלו במומן לבעלים בכור לבהן ומעשר לישראל: כולה מתני' כ"ש וקא מפרש מה טעם בכור ומעשר לא בפנים מחו"ל כשאר קדשים. סל"ד ומה"ד סתכבור כו' (ש"מ) [כד] מום הואיל ומעטינהו קרא מהקרבה הכי נמי (ש"מ) [כה] בספרי ג"א ולכתחלה דלא ביאו בספרי אייתי טעמא [כו] מה בכורים (צ"ק) [כז] אלו בכורים (צ"ק) [כח] בכורים הבכור ונזרקו בפנים ס ע"ב) (ש"מ) [כט] לקריבה. סל"ד שאר קדשים באים מחו"ל כדאמרינן במנחות (פב ע"ב) כל קרבנות הצבור והיחיד באים מחו"ל חוץ מן הבכור והמעשר שאינן באין לכתחילה מחו"ל אבל אם באו תמימים יקרבו ויאכלו במומן לבעלים בכור לכהן ומעשר לישראל: כולה מתני' כ"ש וקא מפרש מה טעם בכור ומעשר לא בפנים מחו"ל כשאר קדשים. סל"ד ומה"ד סתכבור כו' (ש"מ) [לא] וקרבו. פרנסה תקנה כעין דגרסינן (ב"ב יד ע"ב) פרנסת ארון (ש"מ) [לב] לא יהיה לא יטיל בו מום סל"ד (ש"מ) [לג] כמומו. ולא קרב (ש"מ) [לד] מום הואיל ומעטינהו קרא מהקרבה הכי נמי (ש"מ) [לה] גר' ס"ק וכולן אתיין בספרי ג"א ולכתחלה דלא ביאו בספרי אייתי טעמא [לו] מה בכורים (צ"ק) [לז] אלו בכורים (צ"ק) [לח] בכורים הבכור ונזרקו בפנים ס ע"ב) (ש"מ) [לט] לקריבה. סל"ד. ומה"ד ה"ג מעשר שני לא ליבעי. כלומר כי היכא דפשיטא ליה דאין בכור קרב מעשר נמי אינו נאכל ואמאי מספקא ליה טפי במעשר. ל"א גרסינן ולא לא קדשה לעתיד לבא ואם"ק מספקא ליה וכ"ש (ש"מ) [מ] מום ולאו מידי קעביד אבל הכא כו' מס אע"פ שאינו ראוי להקרבה לקי הואיל והפיל בו מום אי ל"ש (ש"מ) [מא] כלן סל"ד ומה"ד ואי קסבר (צ"ק) [מב] נמעשר שהופרש ל"ל. (רש"ש) [מג] בזבחים בפ' קדשי קדשים (ש"מ) [מד] לאמר אין נאכלין היכא דלא (ש"מ)

עין משפט
נר מצוה

לז א מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ב:
לח ב מיי' פ"ד מהל' איסורי למזבח הלכה ד:
לט ג מיי' פ"ז מהל' איסורי מזבח הל' יג ופ"ח מהלכות בכורות הלכה ט:
מ ד מיי' פ"ט מהלכות ערכין הלכה יא ופ"ז מהל' איסורי מזבח הל' י:
מא ה מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ה:
מב ו מיי' פ"ז מהל' איסורי מזבח הלכה יב ופ"ג מהלכות תמורה הלכה ב:
מג ז מיי' פי"ט מהלכות מעה"ק הלכה ה:
מד ח מיי' פ"ז מהל' בכורות הלכה ה:
מה ט מיי' פ"ז מהל' איסורי מזבח הל' יט:
מו י מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הל'